

Nogle af de første kvindelige ingeniørstuderende arbejder i laboratoriet.

EN KRINGLET VEJ TIL INGENIØRUDDANNELSERNE

FOTO TEKNOLOGIHISTORIE DTU

ANNETTE BUHL SØRENSEN >

I dag tænker man ikke over det. Men engang var der ikke kvindelige studerende på datidens udgave af DTU, Den Polytekniske Læreanstalt. Uddannelsessystemet var i 1800-tallet indrettet til mænd. Det var både sværere og dyrere for kvinder at komme ind på en videregående uddannelse.

Faktum er, at der ikke blev uddannet en eneste kvindelig ingeniør i de første

68 år af læreanstaltens eksistens. Men så skete der noget...

Med afsæt i de forhindringer, som bremsede kvindernes uddannelse, og et blik på de nye strømninger, som omvendt understøttede de kvindelige ingeniører, kommer her en flig af historien om disse kvinders kringlede vej op i systemet.

Første udfordring for kvinderne har givetvis været den underliggende

forskelsbehandling og modvilje mod uddannelse til kvinder, som lå i tiden. Den besværliggjorde både studierne og arbejdslivet og betød, at mange tilsyneladende opgav. Følgende citater er fra interview med nogle af disse kvinder: *"oppe i Frokoststuerne på Læreanstalten opdagede kvinderne, at Mandfolkene gik i Skjortearmer. Det rødmede man over dengang"* og

”Julius Thomsen (rektor) var ikke Ven af Kvinders Adgang til Studier. Han ville ignorere hendes Existens...”. En af professorerne udtalte, ”at Kvinder har saa mange Fordele i Livet, saa jeg vil ikke give dem nogen.”

Helbredsundergravende

Nogle læger mente derudover, at skolegang og intellektuelt arbejde undergravede kvinders helbred, bl.a. i form af rygskeer. Andre mente, at det undergravede moralen og familielivet.

Kvindes ringe mulighed for overhovedet at kvalificere sig til universitetet eller Den Polytekniske Læreanstalt var også en barriere. Kvinder havde ganske enkelt ikke adgang til latinskoler, datidens gymnasier. Eneste løsning var at tage adgangsgivende eksamen som privatist, hvilket krævede en vis formue i familien. Af samme årsag kom langt de fleste kvindelige studerende fra borgerskabet, dvs. de var døtre af lærere, kontorchefer, officerer eller selvstændige. De kom desuden fra København og omegn, så de kunne bo hjemme.

Til glæde for de få, som efter privatist-eksamen var klar til at påbegynde studierne på en akademisk uddannelse, skete der i 1875 noget skelsættende. For i 1873 havde Nielsine Nielsen fra Svendborg ansøgt Kultusministeriet (datidens betegnelse for kirke- og undervisningsministeriet, red.) om tilladelse til at blive læge. Ansøgningen gik lige igennem, og med et slag havde kvinder fra 1875 fået adgang til universitetsstudier – på nær til de teologiske studier. Til sammenligning havde de første kvinder i USA fået adgang til universiteter tilbage i 1833.

Nye muligheder for kvinder

Åbningen for kvinderne spredte sig herefter til andre uddannelsesinstitutioner, og fra 1890'erne begyndte man at se kvinder blandt de studerende på Læreanstalten i Sølvgade. Gradvist strømmede flere og flere kvinder til. Det var især kemi og det kliniske laboratoriearbejde, der tiltrak kvinderne i de første 50 år (maskin- og elektroområdet skulle først få kvindelige studerende sidst i 1940'erne). Særligt i tiden omkring Første Verdenskrig var der stor søgning af kvinder til kemiretningen. En af årsagerne kunne være, at kvinder i den periode, hvor mange mænd var i krig, overtog mændenes rolle i samfundet. En anden, at der dukkede nye muligheder op for mindre kemiske produktioner, bl.a. kaffeerstatnings- og konservesfabrikker. Faktisk var søgningen så stor, at man i 1918 indførte adgangsbe- grænsning.

I 1897 fik man så de to første kvindelige kemiingeniører, Agnes Nielsen og Betzy Meyer. Det gik dog meget stille af, da de to blev færdiguddannede – i modsætning til den opmærksomhed, som den førnævnte Nielsine Nielsen fik, da hun bestod sin embedseksamen. I Ingeniøren fra 1897 er sagen kun ofret et par linjer:

”Blandt de nye Kandidater i Kemi findes 2 Kvinder; det er første gang, at kvindelige Kandidater ere udgaaede fra Læreanstalten”.

Dansk Ingeniørforening, som var blevet oprettet i 1892 for ’Mænd’, fulgte trop, og efter drøftelse ved generalforsamling i 1899 besluttede man, at ’Mænd’ også kunne være ’Kvinder’.

TEKNOLOGIHISTORIE DTU

tager vare på DTU's kulturarv og sikrer bevaringsværdige genstande og arkivalier for eftertiden. Læs mere på www.historie.dtu.dk

Få lederstillinger

Efter eksamen løb kvinderne ind i problemer med at få det arbejde, de gerne ville have. Velviljen, som kvinderne omsider havde opnået på uddannelsesinstitutionerne, afspejlede sig ikke helt på arbejdsmarkedet. Bl.a. var det meget vanskeligt for en kvinde at få en lederstilling. På det offentlige område skulle der gå endnu knap 50 år, inden kvinder overhovedet kunne ansættes.

Men hvis de kvindelige ingeniører accepterede de lavere rangerende job, var beskæftigelsessituationen gunstig. Ingeniørerne havde f.eks. lettere ved at finde arbejde end kandidaterne fra universitetet.

Så for de 56 første kvindelige kemiingeniører gælder, at langt hovedparten kom til at arbejde som assistenter med laboratorie- og fabriksarbejde og enkelte ved skolevæsenet. Tre blev ledere, hhv. teknisk leder, direktør og fabriksinspektør. En enkelt fik akademisk arbejde og udtog et patent. De fire kvindelige bygningsingeniører kom alle til at arbejde inden for anlæg af jernbaner i hhv. Danmark, USA, Canada og Tyrkiet. <

KILDER
DANSK INGENIØRFØRENING: BIOGRAFISKE OPLYSNINGER ANGAARENDE DEN
POLYTEKNISKE LÆREANSTALTS KANDIDATER FRA 1829-1929
HENRIK HARNØV: DEN DANSKE INGENIØRS HISTORIE, 1998
SINJA SVEINSDOTTIR: ARTIKEL FRA INGENIØREN 17/1 1997